

Agro Nyt

Et månedligt nyhedsbrev fra Schiller Institutet

årgang 12 nr. 6

juni 2000

DRAMATISKE FORANDRINGER

Ifølge den gamle græske filosof Heraklit (540-483 f.Kr.) er det eneste konstante i denne verden forandring. Alting ændrer sig, hele tiden. Alligevel er vort indre verdensbillede ofte udpræget statisk. Vi har en tyrkertro på, at alting nok skal forblive, som det altid har været. Det præger vor forventning til fremtiden. Vi har svært ved at forestille os alt for dramatiske forandringer. Denne såre almindelige psykologiske forsvarsmekanisme er dog ved at fordufte hos alle, der følger den internationale økonomiske udvikling på tæt hold. Vi står overfor vidtrækkende og ganske dramatiske omvæltninger i de kommende måneder.

Myten om det amerikanske økonomiske mirakel har efterhånden mistet sin glans. Hos de mest fremsynede er forestillingen om en evigt varende inflationsløs vækst allerede nu afløst af en bekymring for en langvarig inflationshærgede stagnation. Og omstigningen fra himmel til helvede bliver mere dramatisk, end de fleste forestiller sig. Siden finanskrisen brød ud i efteråret 1997, er verdensøkonomien blevet holdt kunstigt i live af et gigantisk amerikansk overforbrug. Alle likvide midler er blevet suget ind i den amerikanske forbrugskeddel og aktieboblen på Wall Street. Resultatet er en alvorligt skævvredet global økonomisk struktur, der truer med at knække i alle hjørner, hvis man forsøger at rette den op.

Vi var i en lignende situation i midten af 80'erne. En massivt overvurderet dollar og et gigantisk underskud på den amerikanske betalingsbalance truede med at sprænge hele det internationale betalingssystem. Efter en række hemmelige krisemøder på Hotel Plaza i New York i september 1985 kunne Japan, Europa og USA fortælle den øvrige verden, at man var blevet enige om en omfattende reorganisering af det internationale valutasystem. »Plaza-aftalen«, som den blev kaldt, løste nok et akut problem, men skød endnu flere ud i fremtiden. Det er dem, vi står med i dag.

I løbet af de kommende måneder vil man blive tvunget til at gøre én afto ting. Enten mødes de syv førende industrilande atter en gang på Hotel Plaza og strikker en ny lappeløsning sammen, der efterfølgende trækkes ned over hovedet på den øvrige verden. Det kunne måske holde det gamle valutasystem kørende et par år til. Men ved skæbnens ironi er det ikke særligt realistisk i den nuværende situation. Japan, Europa og USA ser ikke med samme øjne på verdens økonomiske problemer lige for tiden. Derfor bliver den anden mulighed stadig mere realistisk. Nemlig, at man indkalder alle verdens lande til en ny Bretton Woods-konference, hvor man så udarbejder strukturerne til et helt nyt internationalt valutasystem. Det er det, Schiller Institutet har kæmpet for i mange år.

NYT ASIATISK FINANSYSTEM

På **Den asiatiske Udviklingsbanks** møde i **Chiang Mai, Thailand**, den **6. maj** blev de **10** lande, der er medlemmer af den sydøstasiatiske samarbejdsorganisation **ASEAN**, enige med **Japan, Sydkorea** og **Kina** om at opbygge et fælles forsvar imod spekulative angreb på de **13** landes valutaer. Et omfattende net af valutawaps (valutavekslingskontrakter - red.) samt en fælles pulje af valutareserver skal sikre, at en eventuel genopblusning af den internationale finanskriser ikke får følgeskab af en ødelæggende bølge af valuta-spekulation, som man så det under krisen i **Asien** i **1997**.

Men **Chiang Mai-aftalen** er andet og mere end blot en passiv forsikring imod valutaspækulation. Allerede under finanskrisen i **1997** foreslog den daværende japanske finansminister **Eisuke Sakakibara**, at der blev oprettet en **Asiatisk Valutafond, AMF** (se også *Agro-Nyt*, okt. '97, nov. '97 og mar. '98), der kunne beskytte landene imod spekulative angreb og sikre den finansielle stabilitet, der er en forudsætning for fortsat økonomisk udvikling. Forslaget havde delvist sin rod i en udbredt asiatisk mistillid til **Den internationale Valutafond, IMF**. Man frygtede, at IMF ville prioritere de vestlige bankers interesser højere end de asiatiske medlemslandes økonomiske velfærd. Udviklingen i **Indonesien** har vist, at denne frygt var velbegrundet. Landet ligger i dag i økonomiske ruiner, mens **Malaysia**, der afviste at følge IMF's anvisninger, er det land i Asien, der er kommet bedst gennem krisen.

Under krisen i **1997** blev forslaget om en AMF brutalt skudt i sæk af den daværende amerikanske vicefinansminister **Larry Summers**. De asiatiske lande blev i uholdbare vendinger belært om, at der ikke under nogen omstændigheder kunne blive tale om et alternativ til IMF. Men de seneste måneders tiltagende uro på de internationale aktiemarkeder har genoplivet frygten for en ny alvorlig international finanskriser. Og denne gang vil de asiatiske lande altså ikke stå uforberedte. I første omgang skal den fælles asiatiske valutapulje være på ca. **20 mia. dollars**, men som ASEAN's vicegeneralsekretær **Suthad Setboonsarng** sagde under et møde i **Brunei** allerede den **25. marts**, så kan de **13** landes samlede valutareserver på ca. **700 mia. dollars** om nødvendigt blive inddraget. Konturerne af en AMF er ved at træde frem.

En tidligere nærtstående medarbejder til Sakakibara fra det japanske finansministerium sagde den **10. maj** til *Agro-Nyt's* samarbejdspartner *Executive Intelligence Review, EIR*: »Hvis Japan og Kina arbejder sammen, er der intet, som kan stoppe det her. Chiang Mai-initiativet er et meget vigtigt skridt fremad, og det markerer et betydningsfuldt holdnings-skifte i Asien. Japan og Kina ligger inde med enorme dollarreserver, som vi nu kan anvende i et fælles samarbejde. Så vidt jeg ved, har Japan mere end **338 mia. dollars**, mens Kina har knap **200 mia. dollars**.«

I et interview med *EIR* den **23. maj** uddybede en anden medarbejder i det japanske finansministerium baggrunden for aftalerne i Chiang Mai: »Det japanske finansministerium har igennem længere tid haft diskussioner med Kina og **Sydkorea** om behovet for en ny international finansiell arkitektur.« Han fortsatte: »Da en Asiatisk Valutafond blev afvist af **USA** i **1997**, forsøgte vi i første omgang at fremme en seriøs reform af den globale arkitektur indenfor IMF. Vi havde mange alvorlige diskussioner på **G-8-møderne (Japan, USA, Canada, Frankrig, Storbritannien, Tyskland, Italien og**

Rusland -red.) med støtte fra Sydkorea og andre asiatiske lande. **G-8-topmødet** i **Köln** (i **juni 1999** -red.) gav lovning om mange forskellige reformer, men der skete ikke meget. Derfor forsøgte Japan igen. Vi foreslog, med stærk støtte fra Sydkorea og andre asiatiske lande, Eisuke Sakakibara som ny chef for IMF for at afprøve, om der kunne gennemføres seriøse reformer af IMF. Da det stod klart, at dr. Sakakibara ikke ville blive valgt, trak finansminister **Miyazawa** hans navn fra listen den **14. maj**, men på det tidspunkt havde vi i realiteten allerede besluttet at satse på at opbygge et regionalt asiatisk finanssystem, som var eneste reelle mulighed for at skabe et forsvar imod den internationale finansbølge.«

Som man kunne forvente, har finansverdenen i **City of London** og **Wall Street** ikke modtaget Chiang Mai-initiativet med den store begejstring. *The Financial Times* skrev i en lederkommentar den **10. maj**, at valutavekslingsaftaler nok kunne være et brugbart supplement til IMF, men advarede: »Løs snak om en Asiatisk Valutafond bør undgås... Omverdenen vil ikke se med venlige øjne på aftaler, der har til hensigt at omgå Den internationale Valutafond eller lader gældsatte lande undslippe indgreb.«

Den amerikanske økonom og demokratiske præsidentkandidat **Lyndon LaRouche** understregede i en udtalelse den **16. maj**, at han allerede under finanskrisen i **1997** støttede Japans forslag om oprettelsen af en Asiatisk Valutafond. Han støtter derfor også Chiang Mai-initiativet og håber, at det kan ryste den amerikanske regering til at påtage sig ansvaret for en nødvendig reorganisering af det internationale finanssystem. Ifølge LaRouche kan en AMF være en af byggestenene i et nyt **Bretton Woods-system**.

Under et besøg i **Singapore** den **1. juni** gav **Indiens** udenrigsminister **Jaswant Singh** for første gang sin tilslutning til oprettelsen af en AMF. Den indiske regering har ellers hidtil forholdt sig afventende.

KRAFTIG KRITIK AF IMF OG USA

Den tidligere cheføkonom i **Verdensbanken** **Joseph Stiglitz** har siden sin afgang ved årsskiftet ikke forbigået den mindste chance for at kritisere **IMF** og det amerikanske finansministeriums håndtering af finanskrisen i **Asien** i **1997**. Han har allerede holdt dusinvis af foredrag rundt om i verden og givet et utal af interviews. Senest til det australske finans-tidsskrift *Australian Financial Review, AFR*, den **25. marts**. Her gik han til hårdt angreb på **USA's** nuværende finansminister **Larry Summers**, som han anklagede for at tjene **Wall Streets** særlige finansinteresser i stedet for **USA's** overordnede nationale interesser. Han fortalte, hvordan han allerede i **1993**, som formand for præsident **Clintons** særlige økonomiske råd, **Council of Economic Advisors**, havde barske konfrontationer med den daværende vicefinansminister Summers. **Det økonomiske Råd** var helt uenige med Summers ønske om, at **USA** skulle lægge pres på **Sydkorea** for en hurtig liberalisering af den koreanske finanssektor. Summers fik sin vilje, og ifølge Stiglitz var denne alt for hurtige liberalisering faktisk medvirkende til den asiatiske krise.

Joseph Stiglitz var også meget direkte i sin kritiske af IMF. Med henvisning til **Thailand**, som gjorde alt hvad IMF forlangte, sagde han bl.a.: »De var klassens duks, meget ivrige, og alligevel er op mod **40%** af banklånene stadig inaktive her **to år** senere, og landets økonomi er stadig på et lavere niveau end i '97. Realindkomsten faldt med **25%**, og

det er noget, der kan mærkes.« Han fortsatte: »Sydkorea er ved at få det bedre, men efter min mening er det fordi, de gjorde en masse ting, som IMF aldrig fortalte de skulle gøre. De lukkede heller ikke bankerne, da IMF sagde de skulle; de lukkede ikke computerindustrien, da IMF sagde de skulle. **Malaysia** havde slet ikke et IMF-program, og de er ved at komme sig glimrende. **Thailand** og **Indonesien** gennemførte IMF's programmer, og de er de rene katastrofer.«

REVNER I DEN GLOBALE TREKANT

Siden præsident **Richard Nixon** løste den amerikanske dollar fra guldet i **august 1971**, og dermed opløste efterkrigstidens internationale finanssystem, som var blevet vedtaget på en konference i den lille nordamerikanske ferieby **Bretton Woods** i **1944**, har alle internationale handels- og betalingsrelationer været baseret på politiske aftaler mellem de »trilaterale partnere«, **USA**, **Europa** og **Japan**. Disse aftaler er primært blevet indgået på de syv førende industrilandes halvårlige møder, og så har resten af verden måttet følge trop.

Trods stor ideologisk tiltro til de »frie markeds kræfter« har det gennem årene været nødvendigt med adskillige politiske indgreb for at holde det nye »flydende« valuta-system oven vande. Set i bakspejlet, har man de forløbne **29 år** gået fra krise til krise, og forudsætningen for en vellykket krisestyring har været enighed blandt de trilaterale partnere. Det har været vanskeligt, men det er lykkedes – indtil nu.

Under overfladen er en ny krise mellem de trilaterale partnere imidlertid under opsejling. Under den amerikanske føderalbankchef **Alan Greenspan**'s ledelse »løste« man finanskriserne i **1997** og **1998** ved at gøre USA til verdens »consumer of last resort«, dvs. verdens ultimative forbruger. Greenspan oversvømmede den amerikanske økonomi med kreditter og nyttrykte penge og skabte et overforbrug, der via en massiv import skulle trække hele verdensøkonomien i gang igen. Der er delte meninger om, hvorvidt det faktisk lykkedes. Det man under alle omstændigheder fik ud af Greenspan's mirakelkur, var en amerikansk økonomisk boble, der kan kaste verden ud i et uoverskueligt økonomisk kaos, hvis den brister. Det amerikanske aktiemarked er massivt overvurderet. Det samme er den amerikanske dollar. Samtidig cykler det private forbrug derudad. Aldrig tidligere har den amerikanske befolkning været så forgældet, som den er i dag, og den eneste årsag til, at festen ikke for længst er endt med et brag, er et kapitaltilskud fra den øvrige verden på **én milliard dollars** om dagen.

Sidste gang USA stod med et så massivt underskud på betalingsbalancen, og en ligeså overvurderet dollar, var i midten af **80'erne**, da præsident **Reagan** var ansvarlig for et gigantisk offentligt overforbrug. Dengang løste de trilaterale partnere problemet gennem den såkaldte **Plaza-aftale** fra den **22. september 1985** (opkaldt efter **Hotel Plaza** i **New York**, hvor aftalen blev underskrevet efter en serie hemmelige møder mellem **Japan**, **Vesttyskland**, **Storbritannien**, **Frankrig** og **USA** -red.). Dollaren blev devalueret, **Japan** betalte regningen, og finanssystemet blev reddet. Men i dag, hvor verden befinder sig i en lignende situation, er der ikke enighed om, hvad der skal gøres. Japan går sine egne veje, og kløften mellem USA og Europa vokser dag for dag.

Den **29. maj** var **Frankrigs** præsident **Jacques Chirac** vært for en reception i **Elysée Paladset** i anledning af den franske nationalbank, **Bank de France's**, **200 års** fødsels-

dag. Gæsterne var alverdens centralbankdirektører og lederne af verdens største private banker. Men receptionen måtte udskydes i mere end en time. Årsagen var, ifølge den tyske erhvervsavis *Handelsblatt* den **2. juni**, at præsident Chirac havde rodet sig ud i et forrygende skænderi med Alan Greenspan. Ifølge *Handelsblatts* Paris-korrespondent **Klaus Engelen** var Chirac af den mening, at det amerikanske overforbrug, og i særdeleshed boblen på Wall Street, nu udgør den største trussel imod verdensøkonomien. Derefter fulgte en ophedet meningsudveksling, der skabte uorden i festens videre forløb.

Ifølge årsrapporten fra **Bank for International Settlements, BIS**, har Chirac ret. I usædvanligt skarpe vendinger beskriver direktør **Andrew Crockett** den amerikanske boble som den største trussel mod verdensøkonomien.

STEMMETYVERI I ARKANSAS

Lyndon LaRouche præsterede et vaskeægte valgchok ved det **Demokratiske Partis** primærvalg i præsident **Clintons** hjemstat **Arkansas** den **23. maj**. Han fik **22%**, i alt **53.310** stemmer. Både den amerikanske og den internationale presse beskrev **LaRouches** store stemmetal som en ubehagelig afsløring af vicepræsident **Al Gores** svage kandidatur. En vicepræsident, der kun får **78%** af stemmerne i præsidentens hjemstat overfor en modstander, der ikke engang havde penge til at føre lokal valgkamp, er ikke en overbevisende præsidentkandidat. LaRouche har lige fra valgets begyndelse advaret de demokratiske vælgere om, at Al Gore er en »uvælgelig kandidat«, der blot vil garantere en sejr til republikaneren **George W. Bush** ved præsidentvalget til november.

Men det Demokratiske Partis nationale lederskab, **DNC**, har ikke til sinds at følge vælgernes dom. I strid med alle demokratiske regler meddelte man den **25. maj**, at samtlige Arkansas' delegerede til partiets nationale konvent i **august** vil blive givet til Al Gore, inklusive de **6-10** delegater, som LaRouche med sine **22%** af stemmerne ellers var berettiget til.

DNC's udemokratiske behandling af LaRouche satte atter engang **USA's** grovkornede indblanding i **Perus** præsidentvalg i relief (se også *Agro-Nyt*, april '00). På USA's foranledning var **Organisationen af Amerikanske Stater, OAS**, indkaldt til et hastemøde i **Washington** den **31. maj** for at behandle udfaldet af anden runde af det peruvianske præsidentvalg den **28. maj**, hvor præsident **Alberto Fujimori** havde besejret sin modkandidat **Alejandro Toledo**. Fujimoris store valgsejr kom ikke som nogen overraskelse, da Toledo faktisk havde trukket sig ud af valget få dage forinden. Toledo havde med opbakning fra internationale valgobservatører krævet sidste runde udsat, men det afviste den peruvianske regering med henvisning til landets grundlov. Derfor havde USA indkaldt OAS for at få det peruvianske valg erklæret ugyldigt. Det blev blankt afvist af et stort flertal i OAS. Flere af landenes repræsentanter lod skinne igennem, at man fandt USA's optræden helt uacceptabel.

Umiddelbart inden OAS's hastemøde gik i gang afholdt LaRouches pressechef Debra Freeman en pressekonference ved indgangen til mødelokalet, hvor DNC's udemokratiske behandling af LaRouche blev fremlagt. Hun præsenterede også den officielle klage til OAS, som LaRouches kampagnestab allerede havde indsendt inden primærvalget i Arkansas. Freemans pressekonference blev dækket af *CNN* og flere latinamerikanske TV-stationer. I Peru blev LaRouche-affæ-

ren naturligvis det helt store emne i alle landets medier. LaRouche blev interviewet af landets største avis, og hans rådgiver for latinamerikanske anliggender, **Dennis Small**, optrådte adskillige gange på nationalt TV.

CAMRE FOR ET NYT BRETTON WOODS

I et debatindlæg i *Berlingske Tidende* den **5. maj** skrev medlem af **Europa-Parlamentet** for **Dansk Folkeparti**, **Mogens Camre**, bl.a.: » Det fremgår med al tydelighed, at **euroens** størrelse ikke sikrer mod valutaspekulation, tværtimod foregår de største spekulationer i verden i dag netop imod euroen. Der er i verden som helhed store økonomiske ubalancer og derfor jævnlige finanskriser, som skader alle, ikke mindst de fattige lande. Spekulationen er større end nogensinde som følge af, at der ikke findes nogen international styring af pengemarkedet – friheden har ført til casinotilstande. De finansielle bevægelser nærmer sig et beløb på **300.000 milliarder dollars** om året, medens verdens samlede bruttonationalprodukt »kun« er på ca. **40.000 milliarder dollars**.«

»Der er behov for en ny »**Bretton Woods konference**«, hvor verdenssamfundet vedtager nye styringsmekanismer, som dels kan bremse en spekulationsøkonomi uden materielt indhold, dels kan påvirke alle lande til de nødvendige ændringer i deres samfundsstrukturer, uden hvilke globaliseringen tager magten endegyldigt fra demokratierne.«

OM STRATEGISK METODE

Den **26.-28 maj** afholdt **Schiller Institut** sin årlige europæiske konference i **Bad Schwalbach, Tyskland**, med deltagere fra **42** lande. Hovedtaleren var **Lyndon LaRouche**. Emnet var »Strategisk Metode«, og som man kunne forvente, blev det en politisk, historisk og kulturel »tour de force«. Den internationale finanskrisen blev sat i et grundigt og vidtrækkende historisk perspektiv. LaRouche understregede, at man afskærer sig selv fra en dybere forståelse af krisens egentlige natur, hvis man udelukkende betragter den i en snæver finansiel eller økonomisk sammenhæng. Derfor identificerede han **syv** fundamentale historiske strukturforandringer, som **Europa** og **USA** har undergået siden **Franklin D. Roosevelts død i 1944**.

Den første og mest iøjnefaldende af disse forandringer var introduktionen af atomvåben. Allerede i **september 1946** foreslog **Bertand Russell** i et indlæg i videnskabsmagasinet *The Bulletin of Atomic Scientists* et »præventivt« atomangreb på **Sovjetunionen**. Samme Russell foreslog desuden, at der skulle oprettes en »verdensregering«, senere kaldet globalisering, som en slags sideeffekt af de nedrustningsaftaler, panikramte regeringer indgik i skyggen af »atomterroren«. **Cubakrisen i 1962**, dygtigt manipuleret af Russell fra **London**, og det efterfølgende mord på præsident **John F. Kennedy** satte for alvor denne proces i gang.

Umiddelbart efter mordet på Kennedy fulgte den anden store strukturforandring: Selvdestruktionen af store dele af den generation af universitetsstuderende, der var født i årene

forbeholdt avispostkontoret

efter **2. Verdenskrig**, gennem den såkaldte »rock-narkotikasex-modkultur«. Som det var tilfældet med **Robespierre, Danton, Marat, St. Just** m.fl. under **Den franske Revolution i 1789-94**, blev nogle af disse »68'ere« ledere af terrorbevægelser, som f.eks. **Baader-Meinhof**. Andre blev indrullet i regeringsorganer og ledende institutioner, med en ødelæggende virkning på den økonomisk politik og den lovgivende tankegang i USA og store dele af **Den vestlige Verden** til følge.

Det tredje radikale skifte var forsøget på at stoppe den teknologiske udvikling. Enten gennem »miljøpolitik« eller gennem forskellige sofistikerede påstande om »dobbelt anvendelse«, altså at visse teknologier kunne bruges i fremstillingen af »masseødelæggelsesvåben«. Det første alvorlige angreb kom i **1966-67** i form af massive nedskæringer i **Kennedys** rumprogram. Angrebet blev eskaleret i **1970-71** gennem etableringen af de såkaldte »miljøbevægelser«. Dette kulturelle paradigmeskifte blev økonomisk og finansielt underbygget af overgangen til et »flydende valutasystem« i **august 1971**. Fra da af faldt den fysisk-økonomiske produktivitet i Europa og USA, med ødelæggende virkning på **Afrika** og andre dele af verden.

Under præsident **Jimmy Carter** i **70'erne** blev USA's økonomiske infrastruktur og industrielle produktionskapacitet undermineret af finanspolitiske tiltag, ikke mindst centralbankchef **Paul Volckers** højrentepolitik. Det var den fjerde strukturforandring. Samtidig blev den klassiske skoleuddannelse fra grundskolen til universitetet fuldstændigt lagt om og ødelagt (herhjemme var det med **Ritt Bjerregaard** som undervisningsminister -red.), det var den femte.

Den sjette strukturforandring var introduktionen af »fri-markeds-dogmet« under præsidenterne **Nixon** og **Carter**. Den blev begyndelse til enden på den private produktionssektor i USA, landbruget og de mindre og mellemstore industrivirksomheder, som man også så det under **Harold Wilson** og **Margaret Thatcher** i **Storbritannien**. Dette føres videre af **Tony Blair** i moderne form under den orwelliske betegnelse »informationssamfundet«.

Den syvende strukturforandring var afviklingen af kreditgivning i den oprindelige nationalbanktradition, som man bl.a. havde kendt det under den amerikanske **Ekspor-Import Bank**. Langfristede lavtforrentede kreditter, formidlet gennem private banker, til bestemte storstilede projekter eller almen fysisk-økonomisk vækst. Det er i dag historie, men den slags kreditgivning må genoplives, hvis verden skal sikkert ud af den igangværende krise.

Hele LaRouches tale kan læses på www.larouche-campaign.org. Udskrifter af alle konferencens taler kan bestilles hos *Agro-Nyt* på **tel. 35 43 00 33**.

AGRO-NYT udgives hver måned af **Schiller Institut**, Postboks 2613, 2100 København Ø, tlf: 35 43 00 33, Giro 564-8408, e-mail: sch-inst@inet.uni2.dk Internet-adresse: <http://www.schillerinstitut.dk/> Redaktion: Poul Rasmussen (ansvh.), Tom Gillesberg, Percy Rosell, Thomas Vissing og Executive Intelligence Review News Service. Abonnement: 1 år - 2000 kr. 6 mdr. - 1000 kr. 3 mdr. - 600 kr. Eftertryk kun tilladt med kildeangivelse ISSN: 0905-3786 Eget tryk